KULUTTAJALIITTO
KONSUMENTFÖRBUNDET

Kuluttajaliiton kirjallinen lausunto komission verkkokauppaa koskevasta tiedoksiannosta

Kuluttajaliitto ry (jälj. "Kuluttajaliitto") kiittää mahdollisuudesta lausua otsikkoasiassa.

Ulkomaan verkkokauppa sekä erityisesti Kiinasta tuotavien verkkokauppatuotteiden määrä on ollut huimassa kasvussa viime vuosina, mistä syystä uusia tuotteita saapuu EU:n alueelle yhä enenevissä määrin. Kiinan kaupan kasvua selittävät monet tekijät, mutta yhtenä niistä lienee tuotteiden halpa hinta sekä verkkoalustojen hyödyntämät markkinointikäytännöt ja muotoilut, jotka kasvattavat todennäköisyyttä ostopäätöksen tekemiseen. Kuluttajaliiton omien selvitysten mukaan kuluttajien taloudellinen tilanne on hankala, ja suuri osa kuluttajista on taloudellisessa ahdingossa. Hankala taloudellinen tilanne on osaltaan vaikuttanut EU:n ulkopuolisten verkkokauppapaikkojen suosion kasvuun, sillä nämä tarjoavat eurooppalaisiin verrokkeihin nähden huomattavan halpoja tuotteita. Kääntöpuolena halvoille hinnoille ovat kuitenkin tuotteiden terveyttä uhkaava huono laatu tai ominaisuudet, kuten tuotteissa käytetyt materiaalit, puuttuvat käyttöohjeet tai tuotteiden sisältämät kemikaalit ja tekniikka.

Ulkomaan verkkokaupalle tyypilliset erittäin halvat hinnat mahdollistuvat muun muassa tuoteturvallisuusstandardien kiertämisellä, kierrätysmaksujen laiminlyönnillä sekä EU-sääntelyn kiertämisellä. EU:n onkin Kuluttajaliiton näkemyksen mukaan reagoitava kehitykseen niin aktiivisin valvontatoimin kuin uudella lainsäädännölläkin. Olennaista erityisesti sisämarkkinoiden toiminnan kannalta on varmistaa, etteivät ulkomaiset verkkokaupat saa perusteetonta ja kohtuutonta kilpailuetua välttelemällä vastuita ja maksuja, joihin EU:n alueella sijaitsevat elinkeinonharjoittajat ovat velvoitettuja. Sisämarkkinoiden toiminta on jo vaarantunut, kun markkinoita vinouttavat tuotteet, jotka voidaan hinnoitella markkinahintaa huomattavasti alemmas. Vääristymä vähentänee EU:n sisäistä verkkokauppaa ja lisää entisestään ulkomaisten verkkokauppa-alustojen käyttöä.

Sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan säilyttämisen lisäksi Kuluttajaliitto on huolissaan myös ulkomaisten verkkokauppa-alustojen ja verkkokauppojen EU-alueelle välittämien tuotteiden aiheuttamista riskeistä kuluttajille ja ympäristölle. Kuluttajaliitto yhtyykin komission tiedonannossa esitettyyn näkemykseen EU:n ulkopuolisen verkkokaupan aiheuttamista riskeistä. Ulkomainen verkkokauppa aiheuttaa erityistä haittaa terveydelle, turvallisuudelle, luonnon monimuotoisuudelle, ympäristönsuojelulle ja ilmastonmuutoksen torjunnalle sekä EU:n sisämarkkinoiden moitteettomalle toiminnalle. Erityisesti halpahintaiset laaduttomat ja turvattomat tuotteet aiheuttavat pahimmillaan lukuisia vaaratilanteita. Kuluttajaliitto painottaakin riittävän tehokkaan EU-tasoisen sääntelyn tärkeyttä myös terveyden ja turvallisuuden säilyttämiseksi.

Komission tiedonannossa ei kuitenkaan ole Kuluttajaliiton näkemyksen mukaan esitelty tarpeeksi tehokkaita uusia keinoja ja toimia edellä mainittujen riskien vähentämiseksi ja estämiseksi. Kuluttajaliitto kannattaa jo olemassa olevan sääntelyn noudattamisen valvonnan lisäämistä, mutta myös uutta ja erityisesti verkkoalustoihin kohdistuvaa sääntelyä tarvitaan. Pelkästään jäsenvaltiot eivät voi myöskään yksinään vastata siitä, että tuoteturvallisuus ja kilpailu EU:ssa eivät heikenny, vaan EU:n olisi otettava aktiivisempi rooli säätelyn valvonnasta. Tämä voitaisiin toteuttaa esimerkiksi laajentamalla komission toimivaltaa. Joka tapauksessa esimerkiksi tuoteturvallisuus ei voi jäädä vain jäsenvaltioiden tullien suorittaman jälkivalvonnan varaan, sillä niiden tarkistettavaksi tuleva tavaramäärä on niiden kapasiteettiin nähden huomattavan suuri.

Kuluttajaliitto ry

Ritarikatu 1 B, 00170 Helsinki | +358 9 454 2210 | info@kuluttajaliitto.fi | kuluttajaliitto.fi

KULUTTAJALIITTO
KONSUMENTFÖRBUNDET

Kuluttajaliitto haluaakin tässä lausunnossaan painottaa erityisesti ennakollisen lainsäädännöllä toteutettavan toiminnan tärkeyttä. Pelkkä keskittyminen nykyisen lainsäädännön noudattamisen varmistamiseen sekä esimerkiksi digipalvelusäädöksen tehokkaaseen täytäntöönpanoon ei vielä riitä, vaan on otettava käyttöön myös lainsäädäntöä, joka pakottaa verkkokaupat tarkistamaan myymiensä tuotteiden lainmukaisuuden ja turvallisuuden ennen niiden myyntiin laittamista. Uuden lainsäädännön lisäksi olisi syytä miettiä nykyisen lainsäädännön, esimerkiksi digipalvelusäädöksen, muodostaman vastuun ulottamista kaikkiin verkkomarkkinapaikkoihin.

Toisaalta myös olemassa olevan sääntelyn toimeenpanon varmistaminen on tärkeää. Kuluttajaliitto haluaakin nostaa esille erityisesti tuoteturvallisuutta koskevan lainsäädännön valvomisen tärkeyden. Komission tiedonannosta ei valitettavasti välity halu muodostaa tehokasta instrumenttia, jonka avulla EU:n alueelle tapahtuvaa verkkokauppaa voitaisiin valvoa. Valvonnan puute johtaa olemassa olevan hyvänkin sääntelyn tehottomuuteen ja aiheuttaa sitä kautta riskejä niin kuluttajille kuin elinkeinonharjoittajillekin. Standardien noudattamatta jättäminen mahdollistaa tuotteiden polkuhintaisuuden sekä kiellettyjen ja vaarallisten materiaalien pääsyn EU:n alueelle.

Kuluttajaliitto pitää tulliuudistusta ja erityisesti vaatimusta sen nopeasta täytäntöönpanosta pääpiirteittäin hyvänä. Kuluttajaliiton näkemyksen mukaan tulliuudistus on saatava käyttöön Suomessakin mahdollisimman nopeasti. Kuluttajaliitto toteaa samalla kuitenkin, että kuluttajien ei tulisi toimia tavaran maahantuojina tullin näkökulmasta, vaan maahantuojiksi tulisi katsoa EU:n ulkopuolelta tuotteita kuluttajille välittävät markkinapaikat. Mikäli nämä EU:n ulkopuoliset välittäjätahot katsottaisiin automaattisesti maahantuojiksi, ei erillistä IOSS rekisterijärjestelmää tarvittaisi.

Kuluttajaliitto toteaa lopuksi, että vaikka komissio pyrkii erilaisilla toimilla vähentämään kuluttajien joutumista huijausten ja harhaanjohtamisen kohteiksi, ei tämä yksinään riitä. Sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan varmistaminen edellyttää jälkivalvonnan sijaan erityisesti ulkomaisten verkkokauppojen asettamista vastuuseen myymiensä tuotteiden turvallisuudesta ja ympäristöystävällisyydestä. Tämä tulee toteuttaa luokittelemalla ulkomaiset verkkokauppa-alustat tuottajiksi ja siten saattamalla ne osaksi tuottajavastuun piiriä. Lisäksi valvontaa on edistettävä laajentamalla komission toimivaltaa koskien ulkomaisia verkkokauppa-alustoja tai luomalla valvontatehtävää hoitava toimivaltainen valvontaelin.

Juha Beurling-Pomoell
Pääsihteeri
Kuluttajaliitto ry